

ละเลย

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เอาละ ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรมะเพราะวันนี้วันอาสาฬหบูชา เป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนา พรุ่งนี้เป็นวันเข้าพรรษา วันเข้าพรรษาเป็นวันพระ พระที่จะเริ่มอธิษฐานพรรษา อธิษฐานพรรษาเพื่อว่า เพื่อเข้มงวดกับตัวเอง เวลาออกพรรษาแล้ว ใครปฏิบัติในพรรษามีเหตุการณ์ขัดข้องหมองใจ มีสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่อง ออกพรรษาแล้วจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้แก้ไขในการประพฤติปฏิบัติในหัวใจของเราว่าขาดตกบกพร่องอย่างไร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก้ไขแล้ว เข้าป่าเข้าเขาไปเพื่อไปตัดแปลง ผีกหัดตัดแปลงตน เราตัดแปลงตนเสร็จแล้ว เห็นไหม พยายามแก้ไขของตน ถ้ายังสงสัยอยู่ก็จะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แก้ไข ให้แก้ไขตลอด ผู้ที่ไผ่ดี

ผู้ที่ไผ่ดีเวลาเข้าไปแล้ว คูสิ ในสมัยพุทธกาล พระที่รู้ดั่งคำไป ไปเจอพระเห็นไหม รับมหากหาปณะ แล้วพระที่รู้ดั่งคำไป ๆ มันพยายามจะยึดเยียดให้รับ ไม่ยอมรับ เขาข่มขู่ ข่มขู่จนข่มขู่เสร็จแล้วไปบิณฑบาต มันมีมรธาสาที่เขาคือเป็นธรรม ๆ เขานิมนต์ไปฉันในบ้านเขา เพราะบิณฑบาตไม่มีใครให้เลย เพราะอะไร เพราะว่าเขาเข้ากับพระพวกนั้น พระพวกนั้น เวลาเขาบิณฑบาตไม่ได้ โยมที่เขาฉลาดเขาเห็น เขานิมนต์เข้าไปในบ้านแล้วก็ถวายจันทน์ แล้วให้ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าพระที่นี้เขารับมหากหาปณะกัน เวลาเขารู้ดั่งคำของเขาไป เขาเจอสภาวะแบบนั้น แล้วเวลามีปัญหาขึ้นมา ถ้ามีปัญหานั้น ถ้ามีปัญหานั้น เวลาประพฤติปฏิบัติสังคัมมันเรียวแหลมไปเรื่อย ๆ

นี่เหมือนกัน เราอยู่กับสังคัม ๆ เราบวชมาเป็นพระเห็นไหม ถ้าบวชเป็นพระ วันนี้วันอาสาฬหบูชา วันสำคัญในพุทธศาสนา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรแสดงธรรมจักรเป็นการยืนยันใจ สังคัมใจ ถ้าสังคัม ธรรมะ จักรนี้ได้เคลื่อนแล้ว ไม่มีใครสามารถย้อนดึงกลับมาได้ เคลื่อนแล้วเพราะอะไร เพราะได้ฆ่ากิเลสในใจขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ได้ทำความมหัศจรรย์ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสวยวิมุตติสุขแล้ว มันสำคัญตรงนั้นไง สำคัญที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศความจริงใจ ประกาศความจริงตั้งแต่วันวิสาขบูชาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้วเสวยวิมุตติสุข ๆ

เวลาถึงที่สุดแล้ว วันนีวันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักร แสดงธรรมจักรประกาศัจธรรมใจ ัจธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ัจธรรมความเป็นจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิธีการที่มันจะเป็นไป เรื่องมรรคเรื่องอัสวักขยญาณในสัจจะความจริงอันที่เกิดในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นเหตุไฉน เป็นเหตุที่ขึ้นมาี่ ัจธรรมอันนี้ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าค้นหาไป แล้วธรรมจักรนี้มรรคญาณอันนี้มันไปทำลายอวิชชา ทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ใจเวลามันเกิดนิโรธ นิโรธคือรู้แจ้งในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ารู้แจ้งในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เสวยวิมุตติสุขในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่สัจจะความจริงอันนี้มันสำคัญ สำคัญที่ผู้รู้แจ้ง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น พระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้นที่ตรัสรู้เองโดยชอบ แล้วแสดงธรรม ๆ จะต้องมึธรรมและวินัยนี้ไง สาวกสาวกະผู้ไต่ยนได้ฟังของเรา เราจะได้พยายามฝึกฝนของเราขึ้นมาไง ถ้าเราฝึกฝนของเราขึ้นมา ทำได้ตามความเป็นจริงขึ้นมา มันจะประกาศเห็นใหม่ เป็นสันติวิภูโกในหัวใจของเราไง ถ้าหัวใจของเรา นี้วันอาสาฬหบูชามันสำคัญ สำคัญอย่างนี้

เพราะมันเป็นวันสำคัญ เราบวชมา เราเป็นศาสนทายาท เราเป็นพุทธชินอรส บุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราต้องมีสติมีปัญญา เราต้องชวนชวาย เราต้องตั้งใจของเราไง ถ้าความตั้งใจของเราะ ทางโลก ทางโลกมันมีปัญหากัน มันมีปัญหาเพราะความประมาท เลินเล่อ กับความละเลยไม่กระทำ ผู้ที่มีหน้าที่แล้วละเลยปล่อยวาง มันถึงเกิดความเหลวแหลกในสังคมไง ถ้าในสังคมผู้ที่เขามีหน้าที่ของเขา เขาไม่ละเลยของเขาะ เขาทำตามหน้าที่ของเขา แล้วทำหน้าที่ของเขา เวลาทำหน้าที่ของเขามีอิทธิพลบีบคั้นเขา เขาก็ลู่ตามลมมัน มันปล่อยปละละเลยกันใจ เพราะความละเลยอันนั้น เห็นใหม่ สังคมถึงได้เหลวแหลก

อันนี้มันเป็นเจตนาของเราะ มันเป็นเจตนาของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา เกิดมาพบพุทธศาสนาเห็นใหม่ เราเห็นภัยในวิภูสงสาร เรามาบวชเป็นพระ แล้วบวชเป็นพระ ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมและวินัย ๆ กฎหมายที่บังคับ

สังคม ๆ รอนสิทธิของคนอื่นเพื่อความสงบร่มเย็นของสังคม เพื่อความอยู่เป็นสุข ๆ ใจ ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อการประพฤติปฏิบัติ เพื่อความเป็นจริงของเราใจเราละเลยกันเอง เราปล่อยปละละเลยกันเอง ความเหลวแหลกสังคมที่มันเป็นไปได้ ก็เพราะความที่เขปล่อยปละละเลยกัน ผู้ที่มีหน้าที่แล้วไม่ทำตามหน้าที่

แล้วเราบวช ๆ เป็นพระ เป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เป็นนักรบ ถ้านักรบเห็นไหม ที่มันเหลวแหลกกันอยู่ที่นี่ ที่มันไม่เป็นขึ้นเป็นอันกันอยู่ที่นี่ เขาปล่อยปละละเลยใจ นี่ตามแต่กิเลสใจกิเลสในหัวใจมันฟูขึ้นมา กิเลสในหัวใจของเรามันเรียกร้องสิ่งใดขึ้นมา ตามไปหมดเลย แล้วเวลาผู้ที่มีปัญญาเห็นไหม ปัญญา ๆ กิเลสบังเงา กิเลสบังเงาอะ อ่างธรรมะทั้งนั้น เอาธรรมะเป็นหน้าฉากไว้ เบื้องหลังมีแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก เอาแต่ธรรมะมาบังหน้าไว้ ๆ ใจ

นี่ใจ ถ้าเราปล่อยปละละเลยมาจนปานนี้ เราต้องมีสติแล้ว แล้วถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมาเห็นไหม พรุ่งนี้จะเป็นวันเข้าพรรษา พรุ่งนี้ถ้าพูดถึงอธิษฐานพรรษา ใครจะมูมานะอย่างไร ใครจะมีสติสัมปชัญญะยังใจ ใครจะเห็นโทษของวิญญูะ ใครจะเห็นโทษของสังคมที่มันเหลวแหลกกันอยู่อย่างนี้ใจ แล้วเราก็จะมาเหลวแหลกอยู่อย่างนี้ใช้ไหม เราก็จะปล่อยปละละเลยให้มันเรียวแหลมไปใช้ไหม แล้วโอกาสของเราจะมีเมื่อไรละ

นี่ใจ เวลานี้เห็นไหม ประวัติหลวงปู่มั่น ๆ สมัยสงครามโลก ๆ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาขาดแคลนกันทั้งนั้นนะ สมัยนั้นประชากรก็น้อย ศรัทธาความเชื่อของเขามั่นความเชื่อแบบชาวบ้าน ถ้าประพฤติปฏิบัติจริงจังขึ้นมาเขาก็หาว่าเป็นเสือเหียน เป็นผีเป็นเปรตไปนู่น เพราะอะไร เพราะว่าวุฒิกภาวะสังคมมันต่ำต้อยใจ ต่ำต้อยเพราะอะไร เพราะสังคมมันเหลวแหลกกันใจ ปล่อยปละละเลยกันมาจนเต็มทีใจ

เห็นไหม คูสิ พระจอมเกล้าฯ ที่พยายามชวนชวายนจะเอาความจริงขึ้นมาในใจของท่าน ท่านชวนชวายนของท่านเอง เวลาความเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เห็นไหม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านมาปฏิบัติขึ้นมาให้มันรู้แจ้งในใจ ถ้ารู้แจ้งในใจขึ้นมา สิ่งที่มีมันรู้แจ้งขึ้นมา ข้อวัตรปฏิบัติมันมีคุณค่า มีคุณค่าสำหรับผู้ที่จะเห็นคุณค่าใจ ไม่ใช่ไปได้พลอย ได้พลอยมาเม็ดหนึ่งไม่เอา อยากจะได้ข้าวสารข้าวสุกเท่านั้น ไม่เห็นความสำคัญของมันเลย นี่เหมือนกัน ครูบาอาจารย์เราท่านประพฤติปฏิบัติมานะ ในวัฒนธรรมของชาวพุทธ กราบพระพุทธคือตัวแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือพระพุทธรูป กราบพระธรรมก็ดูพระไตรปิฎก กราบพระสงฆ์ก็ลูกชาวบ้าน มันก็ได้แค่นั้น มันก็อยู่กันด้วยวัฒนธรรมประเพณีใจ

เวลาครูบาอาจารย์ของท่านมาชวนขายของท่าน ๆ มาทำให้มันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ความเป็นจริงเป็นจังขึ้นมาเห็นไหม ดูลิ อยู่ในที่สงบ อยู่ในที่วิเวก กายวิเวก จิตวิเวก ถ้าวิเวกขึ้นมาแล้วมันจะเป็นความจริง ถ้าความจริงขึ้นมามันไม่ปล่อยปละละเลยตัวเองใจ ถ้ามันปล่อยปละละเลยตัวเราเอง เพราะมันปล่อยปละละเลยมันถึงเหลวแหลกใจ เพราะความเหลวแหลกอันนั้นใจ ไม่มีสติปัญญาดูแลหัวใจของตนทั้งนั้น ปล่อยมันตามแต่กิเลสมันจะมีอำนาจ แล้วปล่อยกิเลสมีอำนาจ นี่สังคม ๆ ของชาวพุทธใจ

ดูลิ ปู่ตายายของเราเป็นผู้ที่ฉลาด เลื่อนนับถือพระพุทธศาสนา ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ประจำชาติขึ้นมากี่เป็นหน้าที่ หน้าที่ของโยมเขาต้องชวนขายมาเพื่อเราใช้ไหม เขาเป็นหนี้เราตั้งแต่เมื่อไร ไม่มีใครเขาเป็นหนี้เราเลย มันเป็นความสมัครใจของเขา มันเป็นความสมัครใจของเขา มันเป็นความเห็นบุญเห็นคุณของเขา เขาแสวงหาของเขา มันไม่ใช่ที่เราจะต้องไปขูดรีดกับเขา มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันไม่ใช่หน้าที่อะไรของเรา แล้วไม่ใช่หน้าที่ของเรา ดูครูบาอาจารย์เห็นไหม ดูลิ หลวงตาเวลาท่านออกวิเวก หาบ้านน้อย ๆ สามหลังสี่หลังพอ ถ้ามาก ๆ กว่านั้นเขามากวน ๆ

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านออกประพฤติปฏิบัติท่านจะหาที่สงบสงัดเลย หาที่มันมีโอกาสได้ปฏิบัติใจ ไม่ไปหาที่บ้านใหญ่ บ้านใหญ่บ้านน้อย บ้านใหญ่บ้านโต เขาก็ต้องมาส่งมาเสียเดี๋ยวก็น้ำปานะ เดี่ยวก็เป็นห่วงเป็นใย เดี่ยวก็มาดูแล คนที่เขาเอาจริงเอาจังเขาไม่สนใจเรื่องอย่างนี้หรอก เขาสนใจหัวใจนี้มันสงบระงับหรือไม่ แล้วทำให้มันเป็นตามความเป็นจริงของเรา เพราะ เพราะทำอยู่เบื้องหลังใจ เบื้องหลังเราอยู่ในป่าในเขาใครจะมากับเรา ไม่มีหรอก มีเทวดาอินทร์พรหมเท่านั้น เทวดาอินทร์พรหมเขารู้เขาเห็นของเขา

ดูลิ หลวงปู่ชอบอยู่ในป่าอดอาหารเห็นไหม เทวดาจะเอาอาหารทิพย์มาถูร่างกายเข้าไป นั่นนะ นั่นก็เป็นบุญกุศลของท่าน ด้วยอำนาจวาสนาบารมีของท่าน ไอ้คนที่ไม่เชื่อมันก็เรื่องของเขา ไอ้คนที่เชื่อไม่เชื่อนี้มันเป็นสิทธิ์ สิทธิ์ของใครก็ประชาติปไตยก็เรื่องของเขา แต่ความปล่อยปละละเลยของเรา ความปล่อยปละละเลยของเรา เราปล่อยปละละเลยของใจเราให้มันตั้งด้านปล่อยปละละเลยไปใจ แล้วก็อยู่ในสังคมที่เขายกย่องสรรเสริญ โหมฆบुरुชตายเพราะลาภ ออยากมีลาภ ออยากมีสักการะ ออยากให้เขานับหน้าถือตา ออยากให้เขาให้มีชื่อเสียง เอ็งมีอะไร เอ็งมีสิทธิ์อะไร ก็มนุษย์เหมือนกัน มนุษย์เหมือนกัน เพียงแต่ว่าสังคมชาวพุทธใจ

สังคมชาวพุทธเขามีศรัทธา เขามีความเชื่อของเขา มันเป็นอำนาจวาสนาของเขา เวลาคนที่เขาไม่เชื่อไม่ศรัทธา เขาจะถูกเหยียดหยามมากนะ พวกที่มาบวช ๆ พวกนี้พวกสิ้นไร้ไม้ตอก

ไม่มีปัญญาจะทำมาหากินแล้วมาบวช เวลาคนที่เห็นเขามาบวชที่มีศรัทธา เขาก็ยกย่องสรรเสริญ ดุสังคมไทยสิ เห็นพระฝรั่งนี่ตื่นตื่น เห็นพระฝรั่งก็ตื่นตื่นๆ อุ๊ย มันมหัศจรรย์ ก็คนเหมือนกัน เขามาแล้วมันต่างวัฒนธรรมอีกด้วย เวลาดูถูกดูแคลนก็ดูถูกดูแคลน คนที่เขาดูถูกดูแคลนก็มี ใ้ฉันผลของวิญญะ เราไม่ได้ไปฟังโทษใครนะ ใ้ผลของวิญญะคือว่าทัศนคติของคน นี่ไงนี้เวรกรรมของคน

ดูสิ ดูองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระเทวทัตสิ เริ่มต้นมาตั้งแต่เป็นเพื่อนกันไปขายของเด็กเล่นด้วยกัน เป็นพ่อค้าเร่ด้วยกัน อีกคนหนึ่งจะไปโกงเอาทองเขา เวลาเห็นถาดทองเขาแล้วก็ตีราคาให้เขาต่ำๆ แล้วก็ไปข้างหน้าก่อนเดี๋ยวกลับมาเอา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “อุ๊ย นีทองค่านะ ค่านันมหาศาล”

“อู๊ย ไม่เป็นไรหรอก หลานมันอยากได้ แลกมาให้หลานได้ เชียนหมากนั่นมันเป็นทองคำ” ท่านบอกว่า “โอ้โฮ เชียนหมากนั่น ของที่เอามามันยังไม่คุ้มค่า”

“เอาเถอะ ใ้” ใ้ไป แลกมา เทวทัตกลับมาไม่ได้ อาฆาตมาดร้าย กำทลายขึ้นมาเลยนะ จะอาฆาตกันทุกภพทุกชาติ เป็นอะไรกันมาเนี่ย เป็นเพื่อนกันมา เป็นเพื่อนกันมาแท้ๆ เป็นพ่อค้ามาด้วยกัน แต่เวลามีผลประโยชน์แบ่งแยกเลย แล้วอาฆาตมาดร้ายมาทุกภพทุกชาติเห็นไหม แล้วเวลาเขาเวียนวายตายเกิดในวิญญะ มีเวรมีกรรมกันมาตลอด ตั้งแต่พระเวสสันดรกับชูชก แล้วมาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับเทวทัต นี่ไงผลของวิญญะ

จะนั่นเวลาโยมที่เขามีความเห็น ที่เขาติฉินนินทา โยมที่เขามีความเห็น เขาดูถูกดูแคลนนั่น ใ้ฉันก็ผลของวิญญะ เขาได้สร้างเวรสร้างกรรมของเขาเป็นอย่างนั้น เขามีมุมมองอย่างนั้น เขามีทัศนคติอย่างนั้น เราไม่ไปจับผิดเขาหรอก แต่มันมีอยู่ในสังคมใ้ มันมีอยู่ แล้วเขาฟังโทษอย่างนั้น ถ้ามันมีอยู่แล้วฟังโทษอย่างนั้น แล้วเราจะทำตัวใ้ไปส่งเสริม ไปทำให้ไปสะดุดใจเขาไหม ไปสะดุดใจของเขา ไปเพิ่มความติฉินนินทา เพิ่มสิ่งที่เขาผูกในใจ ปมในใจของเขา เราจะไปทำอย่างนั้นหรือ

สัพเพ สัตตานะ สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนเกิดแก่ตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุขๆ เกิด ผู้ที่มีคุณธรรม ผู้ที่มีความเห็นเป็นบวก ผู้ที่มีความเห็นดีก็ขอให้มีความสุข ขอให้มีการประพฤติปฏิบัติ ขอให้เจริญงอกงามขึ้นไป ผู้ที่มีความเห็นลบ ผู้ที่ติฉินนินทา ผู้ที่สิ้นไร้ไม้ตอก มองอย่างนั้นสภาพนั้นก็ขอให้มีความเห็นทัศนคติเปลี่ยนแปลงไป ถ้าเขามีบุญกุศลของเขา สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนเกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น จงเป็น

สุขๆ เกิด อย่าไปกว้านเอาพิษเอาภัยมาใส่ตัวเลย ผู้ที่ทำคุณงามความดีก็ขอให้ไปเอามรรคเอาผลเข้ามาใส่ในหัวใจของตน

นี่ไง ลัทธิ สัตตา เราไม่ได้ไปเพ่งโทษใครทั้งสิ้น แต่มันมีอยู่ในสังคม ผลของวิญญู ใจของคนต่ำมันต่ำช้าเลย ใจของคนสูงลิ ดูครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการเห็นใหม่ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาใจมันสิ้นไปแล้ว นี่จับชู้ก็มีคุณค่า กำชู้ก็มีประโยชน์ทั้งนั้น ถ้าใจมันเป็นธรรมแล้ว ถ้าใจมันเป็นกิเลส จับทองคำอยู่ยังเป็นชู้เลย กำทองคำ กำเพชรนิลจินดา ก็จะมีอโงงเขาจะคอยแหม่มของเขา นี่ไง ถ้าจิตใจมันเป็นกิเลส มันเป็นกิเลสตัดหาความทะยานอยากทั้งนั้น ถ้าจิตใจมันเป็นธรรม กำชู้มันยังเป็นธรรมเลย กำชู้ยังเป็นประโยชน์เลย นี่ถ้าจิตใจมันเป็นธรรมนะ เราถึงจะต้องไม่ปล่อยปละละเลยหัวใจของเราไป มันจะมีคุณค่าไป

ถ้าวันสำคัญทางพุทธศาสนา มันต้องตื่นตัว แล้วเวลาจะเข้าพรรษา จะเข้าพรรษา เห็นใหม่ วันคืนล่วงไปๆ บัดนี้เธอทำอะไรกันอยู่ วันคืนล่วงไปๆ เวลาครูบาอาจารย์ของเรา มันก็รักษาภาพไปทั้งนั้น ครูบาอาจารย์ท่านจะมีคุณคุณงามน้อยแค่ไหน มันก็เป็นคุณธรรมของท่าน สาธุ ครูบาอาจารย์มีคุณธรรมในหัวใจ สาธุเลย เป็นผลของความมูมานะบากบั่นของท่านมา องค์ไหนจะมีคุณธรรมน้อยแค่ไหนอยู่ที่ความมูมานะบากบั่นของท่าน อยู่ที่ปัญญาของท่าน อยู่ที่ทัศนคติมุมมองที่ประเสริฐอันนั้น มันถึงได้ชวนชวายเป็นได้ผลอย่างนั้น สาธุ เป็นความสามารถของท่าน แล้วท่านเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของเรา

ถ้าเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของเรานะ ถ้าจิตใจมันเป็นบวก มันเห็นสภาพแบบนั้นแล้วมันชื่นใจนะ เราอยู่กับครูบาอาจารย์มาที่เป็นธรรมๆ นะ เย็น เข้าไปเถอะ ยังไงก็เมตตา ด่าก็เมตตา ดุยังงี้ก็ชอบ ดุยังงี้ เออ ว่าใช้ได้หมด แต่ถ้าไปเจอกิเลสนะ ถ้าพูดนิมนวลอ่อนหวานก็ปอกลอก ถ้าจะดูจะด่ารีก็ขมขี้ ไม่เป็นธรรมไปสักอย่าง เป็นกิเลสแสดงออกมาไป กิเลสทั้งนั้น เวลาเป็นธรรมขึ้นมาแสดงออกมายังงี้ โอ้โฮ มันพอใจ มันพอใจพอใจ มันเป็นธรรมไปหมดเลยถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมก็เป็นธรรมจริงๆ เราแสวงหาแสวงหาอย่างนี้ เราแสวงขึ้นมาเราเปรียบเทียบในหัวใจของเรา

ย้อนกลับมา ย้อนกลับมา อย่าปล่อยปละละเลย เพราะการละเลยใจของเราเองไป ใจละเลยกับข้อวัตรปฏิบัตินี้ไง เพราะเราละเลย พอละเลยขึ้นไปแล้ว เราก็จะไม่ได้ทำอะไรเป็นขึ้นเป็นอันเลย ถ้าเราไม่ละเลยนะ เพราะใจเป็นนามธรรม เห็นใหม่ นี่เครื่องอยู่ๆ นี่ข้อวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องอยู่ ข้อวัตรปฏิบัติ นั่นข้อวัตรปฏิบัติทางโลก ทางโลก ดูสิ ในการทำข้อวัตรของเรา

มันก็เหมือนเทศกิจ โอ้ย บวชมาเหมือนเทศกิจเธอ ไม่ใช่ บวชมาเพื่อทำข้อวัตรปฏิบัติ เพื่อดูแลของของสงฆ์ ของของเขอาบเหงื่อต่างน้ำ ได้สิ่งนี้มา เขาถวายเป็นของของสงฆ์

คำว่าของของสงฆ์นะ กิจของสงฆ์ไง ของที่เขาให้มาเป็นส่วนกลาง ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของใครทั้งสิ้น ให้เป็นของส่วนกลางอยู่ในอารามที่พักของเรา เราจะใช้จะสอยจะทำอะไรต้องทำ ความสะอาด ต้องดูแลรักษาทั้งนั้น นี่ไง ถ้าใครใช้ของของสงฆ์แล้วปล่อยปละละเลย อาบตี ปาจิตตีย์หมดเลย เอาหมอนเอามุ้งเอาอะไรไปใช้ เวลาเอามาคืนต้องซักต้องล้าง สิ่งที่เป็นตั้ง เป็นเตียงเห็นไหม ยกไปใช้ไป แล้วเอากลับมาตั้งไว้ให้ปลวกมันขึ้น คูลี เวลาปลวกขึ้น เวลาทางโลกเขาเห็นไหม สิ่งนี้ทำไม่ได้ เพราะมันเป็นปาจิตตีย์ ทำตกลง ไม่ได้ทำรักษาของของสงฆ์ เราพยายามทำให้มันรอบคอบที่สุดเพื่อรักษาอันนั้น มันเป็นหน้าที่ แต่ถ้ามันผิดมันปลั่งพลาดไป มันสุตวิสัย ความสุตวิสัยก็ปลงอาบัติ แต่ไม่ใช่เจตนาไปทำร้ายเขาอะ

เวลาคนที่มันเป็นธรรมแล้วมุ่มมอมมันเป็นอย่างหนึ่งเลย แต่ถ้ามันง่อยเปลี้ยเสียขา ตะตะ ไม่ได้เลย โนนก็ผิด นี่ก็ผิด โนนก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ ง่อยเปลี้ยเสียขา มันทำอะไรไม่ได้เลย ถ้ามันเป็นจริงๆ มันทำได้ ทำได้ ด้วยเจตนามันไม่มี แล้วด้วยความเป็นจริงเห็นไหม ถ้าเราไม่ปล่อยปละละเลย ไม่ปล่อยปละละเลยเราก็จะเป็นพระโดยสมบูรณ์แบบนะ ถ้าเราปล่อยปละละเลย มันจะเป็นพระได้ยังไง

คูลี เด็กน้อยไล่กาได้ ไปบวชสามเณรได้ ไ้กาได้เพื่อประโยชน์เห็นไหม แคไล่กาที่มันมากินข้าว ภิกษุฉันอาหารแล้ว สิ่งที่เหลือแล้วตากไว้เพื่อประโยชน์ เวลานกมากิน เด็กที่มันไล่กาได้ บวชเป็นสามเณรได้ แล้วเราจะบวช อายุจะบวชได้ต้องครบยี่สิบ พอยี่สิบแล้วบรรลุนิติภาวะ พอบวชมาแล้วไม่มีสติปัญญาเรื่องอย่างนี้เธอ ถ้ามีสติปัญญาเรื่องอย่างนี้มันทำได้ ถ้ามันทำได้ มันไม่ปล่อยปละละเลย สิ่งใดไม่ปล่อยปละละเลย มันก็สมบูรณ์ในหัวใจ

หลวงตาท่านพูดบ่อย ท่านอยู่กับหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นเป็นพระอะไร หลวงปู่มั่นเป็นพระอรหันต์ เก็บเล็กผสมน้อยนะ เก็บเล็กผสมน้อยเพราะด้วยวาสนาของท่าน ด้วยอำนาจวาสนา เพราะอำนาจวาสนาอย่างนั้น เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์เล่าให้ฟังประจำ ไปอยู่ในความปกครองดูแลของท่าน ท่านคุ้มครองดูแลทั้งนั้น อยู่ที่ผู้ปฏิบัติได้หรือปฏิบัติไม่ได้ ถ้าปฏิบัติได้ท่านถามเลย จิตเป็นยังไงๆ ถ้าผู้ปฏิบัติไม่ได้ เหมือนเด็ก เด็กมันทำงานอะไรไม่ได้ เราจะไปคอยถามเอาผลงานจากเด็ก เด็กมันอึดอัด

นี่ก็เหมือนกัน แต่ผู้ทำงานได้ ผู้ที่ทำงานได้มันมีผลงานนะ มีครูบาอาจารย์คอยวัดภูมิ อยู่นั้นมันเป็นประโยชน์ แต่ แต่คนเราก็มักมีเลส เวลามันมีภูมิขึ้นมากิเลสมันก็ครอบงำ เป็นอย่าง นั้น ๆ ๆ เราให้ค่าไปก่อนไง การแก้จิตมันแก้ยากอย่างนี้ ถ้าไม่มีอะไรเลย มันก็พาล เป็นคนพาล มันมีอะไรเลยมันก็สำคัญตน จะมีมากมีน้อยก็สำคัญตน การแก้จิต ถ้าครูบาอาจารย์ไม่ละเลย นะ ถ้าครูบาอาจารย์ละเลย เราก็ก่ปล่อยปละละเลยในชีวิตของเรา การประพฤติปฏิบัติก็ปล่อย ใ้เร่ร่อนไปอย่างนั้น แล้วผู้ที่เป็นจริง ครูบาอาจารย์ที่ไม่รับผิดชอบสิ่งใดก็ปล่อยปละ ละเลย อยู่กันไปอย่างนั้น

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่มีวุฒิภาวะเห็นใหม่ ท่านจะจ้ำจี้จ้ำไชนี้แหละ ธรรมทายาท การ สร้างศาสนธรรม ธรรมทายาท มันต้องชวนชวาย ชวนชวายการกระทำขึ้นมาให้มันเป็นจริงของ เราขึ้นมา ถ้าเป็นจริงขึ้นมาเห็นใหม่ จิตที่สูงกว่า จิตที่สูงกว่า จิตที่สูงกว่าสูงกว่าตรงไหน จิตที่สูง กว่าสูงกว่าเพราะมีคุณธรรม ถ้าจิตที่สูงกว่าที่มันมีคุณธรรมนะ คุณธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา มัน มีคุณค่ามาก แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้วมันเกิดสมุจเฉทปหาน เกิดอกุปปธรรมขึ้นมาแล้ว มันมีคุณค่ากว่าศีลสมาธิปัญญา เพราะศีลสมาธิเป็นเพียงกิริยา สัพเพ ธัมมา อนัตตา อนัตตา มันเป็นปฏิกิริยา ปฏิกิริยาที่มีการกระทำไป แต่ถ้าเวลามันถึงที่สุดแล้วมันเป็นผล มันเป็นผล เห็นใหม่ เป็นอกุปปธรรม นั้นมันพ้นจากการเป็นอนัตตา

แต่ก่อนที่จะพ้นจากการเป็นอนัตตา มันต้องเห็นสภาวะการเป็นอนัตตา การเป็นอนัตตา ทำไมมันถึงเป็นอนัตตาละ มันเป็นอนัตตาเพราะอะไร ศีลสมาธิปัญญานี้ เห็นใหม่ เพราะจิตถ้า สงบแล้วจิตเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง พอมันพิจารณาของมัน ไป มันแปรสภาพของมันไป การแปรสภาพของมันไป มันเป็นอนัตตาชั่วคราว ถ้าเป็นชั่วคราว ต่ทั้งคปทานเห็นใหม่ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ๆ ความเป็นอนัตตา ๆ ความเป็นอนัตตาเพราะมัน มีเหตุมีปัจจัยของมัน มันมีการกระทำของมัน แล้วถ้าเป็นอนัตตาเห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ที่ท่าน มีคุณธรรม ท่านมีวุฒิภาวะของท่าน ท่านเห็นของท่าน มันเป็นความจริงของท่าน

แต่ของเรา เราทำของเรา เราปฏิบัติของเรา แล้วคิดดูสิ แล้วเวลาเรามีข้อวัตรปฏิบัติ เรา ก็ปล่อยปละละเลย ปล่อยปละละเลยคือว่าเข้าขามเย็นขาม เวลามันไปพิจารณาขึ้นไปมัน ละเอียดกว่านั้น ละเอียดกว่านั้นขึ้นมา ทีนี้ไม่มีหลักเลย จะทำยังไงให้กิเลสมันชักจูงไปเลย พอ ชักจูงไปเป็นยังงั้น ๆ นี่ให้ค่าให้คะแนนตัวเองไง ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะ ท่านไม่ตามไป หลอก ดึงกลับมา

ดูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบุพเพนิวาสานุสสติญาณ นี่เห็นไหม ระลึกอดีตชาติได้ตลอดเลย จุตูปปาตญาณ ไม่ใช่ทั้งนั้น ท่านดิ่งกลับๆ หมด ดิ่งกลับมาเห็นไหม เวลามันสมดุลงของมัน เป็นความจริงของมัน เป็นมรรคธรรมของมัน ในหัวใจของมัน ในหัวใจไม่ออกไปไหนเลย อาสวักขยญาณในหัวใจ ถ้ามันเป็นจริงมันเป็นจริงอย่างนี้ ถ้ามันเป็นจริง มันเป็นจริงในหัวใจนั้น มันเป็นจริงว่ามรรคญาณมันชำระล้างกิเลสในใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นมันเป็นธรรมขึ้นมา ถ้ามันเป็นธรรมขึ้นมาเห็นไหม นี่เพราะความไม่ปล่อยปละละเลย แล้วเราก็พยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา

ถ้ามันปล่อยปละละเลยนะ เราไม่มีหลักมีเกณฑ์เลย ละเลยกับการกระทำ ละเลยกับหัวใจ แล้วเวลาก็ไม่มีหนักมีเบา เวลามันหนักมีเบาละ ดูสิ ชีวิตของเราเห็นไหม เข้าขึ้นมา เข้าขึ้นมาวัตรในโรงธรรม วัตรในศาลา เสร็จแล้วออกบิณฑบาต บิณฑบาตกลับมาทำภักติก ทำภักติก ทำความสะอาดแล้ว ผ่าผ่อนของตนฝั่งแดดไว้ มีเวลาดูหนังสือ ถ้าจะภาวนา ภาวนา นี่ไงถ้ามันไม่ปล่อยปละละเลย มันเป็นขั้นเป็นตอนของมันขึ้นไป

เวลาทำขึ้นมา ถึงเวลาแล้วฉันน้ำร้อน ทำข้อวัตรต่อไป ถ้าต่อไป ใครมีเวลาก็ได้ภาวนา ต่อ ใครจะท่องบ่นหนังสือก็ท่อง ใครจะภาวนาก็ภาวนา ภาวนาเพื่ออะไร แล้วมันมีสิ่งใดเป็นขั้นเป็นอันขึ้นมา มีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์แก้ได้ทั้งนั้น ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเห็นคุณค่า ท่านเห็นคุณค่าของการประพฤติปฏิบัติ เห็นคุณค่าของน้ำใจ เห็นคุณค่าของศีลสมาธิปัญญา สิ่งใด ๆ มันเป็นเรื่องอาศัย ข้อวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องอยู่ ๆ เห็นไหม คำว่าเครื่องอยู่ จิตเป็นเครื่องอยู่ แต่ความจริง ๆ ของเรา เราค้นหาใจเรานะ มันอยู่ที่ความหยาบละเอียดของคน ถ้าหยาบมันก็โง่งม วิจัยพิสดาร ทำความสะอาด ใช้ จ้างบริษัทรักษาก็ได้ สมัยนี้ใครมีเงินสร้างวัดได้เลย จ้างบริษัทรักษาให้ จ้างบริษัทมาทำอิเวนต์ให้ด้วย จะเหาะเหินเดินฟ้าได้ทั้งนั้น มีปัญญาทำได้ทั้งนั้น แล้วเราทำมันเป็นประโยชน์ไหม

แต่ถ้ามันเป็นจริง ๆ ในใจมันสกปรกแคไหน ในใจมันสกปรกแคไหน แล้วถ้ามันสะอาด อะไรมันสะอาด มันสะอาดมันก็สะอาดมาจากเราปัจเจกตั้ง สันติวิภูโก เราเป็นคนทำเอง ความลับไม่มีในโลก ก็เราทำมาทั้งนั้น จะดีจะชั่วก็ตัวทำ จะดีจะชั่วก็ทำมาทั้งนั้น ไม่มีใครทำให้เรา ก็เราทำเองทั้งนั้น ถ้ามันเป็นจริงก็ต้องเป็นจริงอย่างนี้ นี่ถ้าเราไม่ปล่อยปละละเลยนะ มันจะมีคุณค่า แล้วคนที่มีคุณธรรมนะ มีคุณธรรมเห็นคุณค่าตรงนี้มีค่าที่สุด คำว่ามีค่าที่สุดแล้วมันมาจากไหน

ฉะนั้นครูบาอาจารย์ของเรา ท่านจะสงวนเวลา หลวงตาท่านพูดประจำ ในวัดของท่านไม่มีงาน งานอย่างเดียวในวัดคือภาวนา งานในวัดของท่านพระต้องประพฤติปฏิบัติ จะออกมาเดิน ๆ ด้าน ๆ ไม่ได้ทั้งสิ้น เว้นไว้แต่พอชราภาพ พอชราภาพขึ้นไปแล้ว คนมาพึ่งพาอาศัย มันก็เรื่องความเป็นอยู่ทั้งนั้น ต้องดูแลต้องรักษา คนมากเก็บล้างมันก็มาก คนน้อยเก็บล้างมันก็น้อย ยิ่งออกมาโครงการช่วยชาติแล้วก็เลยเป็นตลาดไปเลย แต่ก็เป็นวาสนาของท่าน ท่านเห็นอนาคตเห็นบารมีของท่านตั้งแต่ท่านออกปฏิบัติแล้ว ว่าต่อไปจะเป็นอย่างนั้น ๆ ๆ ถึงที่สุดแล้วเห็นไหม โครงการช่วยชาติ นี่คือวาสนาของท่าน ก็พันธุกรรมของจิตใจ ท่านสร้างอำนาจวาสนาของท่านมาอย่างนั้นไง นั่นเป็นความจริงของท่านใจ แล้วมันเป็นความสะอาดบริสุทธิ์สำหรับท่าน แต่คนเราเป็นสังคโลก ก็อยากจะเป็นอย่างนั้น ๆ ก็จ้างบริษัทไป เรื่องการตลาดทั้งนั้น เรื่องการตลาดมีประโยชน์อะไร เรื่องการตลาดสร้างเวรสร้างกรรมนะ

แต่นี้เป็นเรื่องความเป็นจริง เรื่องความเป็นจริงเห็นไหม เราไม่ละเลย เห็นคุณค่า เราเห็นคุณค่ากับน้ำใจของเรา น้ำใจมีค่ามาก ศิลคือความปรกดีของใจ ใจเป็นปรกดีอยู่ได้ ร่มเย็นเป็นสุขนะ แต่ถ้ามันร้อน อยู่แล้วมันเดือดร้อน ความเดือดร้อนนั้น มันจะทุศีลมันละ มันไม่ปรกดีแล้ว มันดินรนแล้ว พอดินรนแล้ว เดี่ยว ๆ มันเดือดร้อน ดุสิ สังคโลกที่มันเป็นปัญหากันอยู่ที่นี่เขาทำใจ ก็ปัญญาคนทั้งนั้นนะ สิ่งที่เขาจะล่อลวงกัน เขามีความคิดของเขา ประชุมของเขา นะ คณะกรรมการประชุมแล้ววางแผน จะทำยังไง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเดือดร้อนนะ เดี่ยวมันก็คิดแล้ว จะดินรนยังไง จะออกทางไหน แต่ถ้ามันมีปรกดีของใจ มันไม่คิดอย่างนั้น มันคิดอยู่โคนไม้ มันคิดอยู่ในที่สงบสงัด นี่มันไม่ปล่อยปละละเลยหัวใจของตน หัวใจนี้ละไม่ได้ วางไม่ได้ ต้องดูแลคุ้มครองมัน หลวงตาท่านพูดเห็นไหม ดูแลรักษาจิตยิ่งกว่านักโทษ นักโทษเขาอยู่เขามีพัสดี เขามีผู้คุมนะ ไอ้ของเราจะกำหนดเลยพุทโธ ๆ ทั้งวันทั้งคืนนะ คุมมันขนาดนั้น คุมมันยิ่งกว่านักโทษ

เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติ ท่านไม่ปล่อยปละละเลยใจนี้เลย นี่พอมันดีขึ้น ๆ วางได้บ้าง พอวางได้บ้างฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้ามันออกเดินปัญญาได้ มันกลับมาทำความสงบได้ดีขึ้นเห็นไหม นี่ไง ครูบาอาจารย์ที่ท่านเห็นคุณค่าเห็นคุณค่าตรงนี้ไง เห็นคุณค่าที่คุณธรรม พระไม่ทรงธรรมใครจะทรง พระไม่มีศีลใครจะมี พระมันต้องมีศีลมีธรรมสิ แล้วมีศีลมีธรรมมันมีที่เรานี้ไง

ถ้ามันมีที่เรานี้เห็นไหม วันสำคัญทางพุทธศาสนา ถ้าวันสำคัญทางพุทธศาสนา นี่องค์การพุทธศาสนา แล้วศาสนามันอยู่ที่ไหน ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากราบธรรม ๆ กราบธรรมเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ครูบาอาจารย์ของเราท่านมีคุณธรรมในหัวใจของท่าน ท่านเคารพธรรมอันนั้น เคารพธรรมมันก็เป็นสุขใจ ครูบาอาจารย์ของเราท่านมีวิหารธรรมนะ ครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงท่านชอบอยู่คนเดียว เพราะอะไร เพราะในใจมันเป็นธรรม ธรรมเหนือโลก ในสามโลกธาตุไม่มีสิ่งใดเทียบ ไม่มีสิ่งใดมีคุณค่าเท่า แล้วทำไมลดตัวไปคลุกคลีกับไอ้ขี้ขี้ในสามโลกธาตุนี้ไปคลุกคลีกับมันไป นี่ไง โลกมันสกปรก

แต่เราเกิดมาเป็นคน เกิดมามีพ่อแม่ เกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์มีสังคม การเผยแผ่ธรรม ๆ ก็เผยแผ่อนุปุพพภิกขา ตั้งแต่คนที่ไม่มีความรู้ให้เขารู้จักเสียสละทาน ให้เขามีโอกาสฟังธรรม แล้วเขาก็จะพัฒนาขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอน นี่คือการเผยแผ่ธรรม ธรรมจะขับเคลื่อนไปขับเคลื่อนในบริษัท ๔ ในบริษัท ๔ ของคนถ้ามันมีหัวใจที่เป็นธรรมขึ้นมามันก็จะไปประโยชน์ไง ถ้าเป็นประโยชน์ขึ้นมาเห็นไหม แล้วเราก็เป็นคนคนหนึ่ง

ผู้ที่บวชใหม่นะ ครูบาอาจารย์บวชใหม่ ประวัติหลงปู่ชอบ ประวัติครูบาอาจารย์ ท่านกลัวผีท่านกลัวอะไร ท่านเล่า ไปดูตั้งแต่ท่านบวชใหม่ๆ แล้วมันก็อึม มันก็แปลก ดูลิ เวลาอาจารย์สั่งให้ทำอะไรอย่างนี้ ท่านพูดถึงนะ ท่านศึกษาของท่าน ประวัติของแต่ละคนมันสร้างคุณงามความดีมา แต่เริ่มต้น เริ่มต้นก็ปุ่กุนทั้งนั้น คำว่าปุ่กุนเห็นไหม มันก็จับผิดจับถูก แต่เพราะมีอำนาจวาสนา เพราะไม่ปล่อยปละละเลย ท่านจริงจังนะ ท่านจริงจังของท่าน ไอ้คำว่าการจริงจังและไม่จริงจัง มันก็อยู่ที่วาสนา

ถ้าวาสนาเราจริงจังนะ เราจะคุ้มครองดูแล เราจะตั้งใจของเรา แล้วตั้งใจของเราเห็นไหม เติบงกรม นั่งสมาธิภาวนา เอาใจให้ได้ก่อน ถ้ามันไม่ได้มันสะเปะสะปะ ดูลิ เติบงกรมในศาลา แล้วมันแว้งคว้างไปไหนหมดเลย แล้วมันเป็นยังไง มันอยู่ที่ไหน มันแว้งคว้างไปหมด นั่นเพราะว่าหัวใจมันไม่มีหลักใจ

แต่ถ้าพอมันมีหลักของมันขึ้นมา เติบงกรมขนาดไหน มันเย็นเข้ามา มันหดสั้นเข้ามา มันเป็นของมันขึ้นมา นี่ไง ถ้าเราไม่ปล่อยปละละเลย สิ่งของมันเป็นจริง ๆ มันเป็นจริงอย่างนี้ เป็นจริงขึ้นมาเพราะใจมันมีเอกัตตารมณ์ จิตตั้งมั่น จิตมีกำลัง จิตมีกำลังขึ้นมาแล้วอะไรมันจะมีอำนาจเหนือกว่าละ อะไรมันจะหลุดลากไปละ ถ้าไม่ปล่อยปละละเลย จิตเราก็เป็นนามธรรม กิเลสมันก็เป็นนามธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นมาในหัวใจมันก็ชักลากกันไป แล้วเราก็ล้มลุกคลุกคลาน สิ่งที่ต้องได้คือร่างกายนี้ เวลาร่างกายนี้เห็น ๆ อยู่ นะ กูยืนอยู่ที่นี่ กูทุกข์อยู่ที่นี่ กูล่าปากอยู่ที่นี่ แล้วใจกูอยู่ไหน กูไม่เห็น ทุกข์ฉิบหายเลย

แต่ถ้ามันมีสติปัญญา จะทุกข์แค่ไหน เราก็จะพยายามของเรา เกิดมาเป็นคน เกิดมาเป็นมนุษย์ พบพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาที่ตั้งแต่ยุคของครูบาอาจารย์ของเรา ท่านก็ทำของท่านได้ แล้วเราทำไมจะทำไมได้ แล้วเราพยายามทำของเรา มันจะลำบากลำบากขนาดไหนเราก็จะทำ เพราะอะไร เพราะเราพอใจจะทำ ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมาเนะ ความจริงอันนั้นมันจะประเสริฐมาก

ถ้าความประเสริฐอย่างนั้น เวลามันเกิดขึ้นมา เห็นไหม ความไม่ปล่อยปละละเลยนี้แหละ ถ้าเป็นขึ้นเป็นอันขึ้นมามันจะเป็นเรื่องมหัศจรรย์เลย จิตของคนที่มีมันสงบระงับนะ เอ้อะ ๆ ๆ เลยนะ ใจที่ว่าง ๆ ว่าง ๆ นะ มันก็ ๆ ใจที่ว่าง ๆ มันเหมือนคล้าย ๆ ภาวค์ มันเพราะอะไร เพราะมันจับต้นชนปลายไม่ได้ เราควบคุมดูแลไม่ได้

แต่ถ้าจิตมันสงบนะ มันมีสติสัมปชัญญะ สติสัมปชัญญะ เพราะมีสติสัมปชัญญะ เพราะกำหนดพุทโธ เพราะอานาปานสติ เพราะกำหนดลมหายใจ มันเกาะเข้ามาจนมันปล่อยวางลมปล่อยวางพุทโธ จนเป็นเอกเทศ มันเป็นเอกเทศแล้วมันถึงเป็นสมาธิ มันเป็นสมาธิแล้วเราถึงรู้จักรสของมัน แต่ด้วยความที่ไม่ชำนาญ เราก็ยังแปลกใจว่านี่มันคืออะไร

แต่ถ้ามันว่าง ๆ ว่าง ๆ ว่าง ๆ นั้นสัญญาอารมณ์ทั้งนั้น เพราะอะไร มันเป็นอารมณ์ความรู้สึก จิตมันไม่เป็นเอกเทศใจ มันเกิดเพราะอะไรละ เกิดเพราะมันปล่อยปละละเลยไป เพราะมันละเลยกับข้อวัตรปฏิบัติ มันละเลยกับธรรมวินัย มันละเลยกับสติ มันละเลยกับความมุมานะของเรา มันละเลย ดุสิต ทางโลก เพราะละเลย สังคมเห็นใหม่ ผู้มีหน้าที่ไม่ทำตามหน้าที่ สังคมมันถึงมีได้มีเสียกันอยู่อย่างนี้ ถ้าผู้มีหน้าที่ทำตามหน้าที่ ไม่มีใครจะเอาไรด์เอาเปรียบใครได้ ทุกคนอยู่ใต้กฎหมายทั้งนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันปราบกิเลสได้ทั้งนั้น เพียงแต่คนกระทำมันไม่มีสติสัมปชัญญะพอ ไม่มีความเข้มแข็งพอ ปล่อยปละละเลยให้กิเลสมันย้ายในใจของตน เพราะกิเลสมันย้ายในใจของตน เพราะตนไม่มีกำลังพอ มันถึงบีบบี้สไฟไฟแล้วบีบบี้สไฟไฟ วันเวลามันก็ผ่านไป ๆ ใจ แล้วเราจะเอาอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน

ถ้าไม่เป็นขึ้นเป็นอันตั้งสติขึ้นมา ถ้ามัวตัวเอง เวลาฟังธรรม ๆ ต้องถามตัวเองนะ ถ้ามัวเรานี่แหละ ว่านี่เราจะเอาอะไร เราจะทำอะไร เราอยากได้อะไร แล้วเราพยายามฝึกของเรา ครูบาอาจารย์มี ถ้ามันไม่มีอยู่จริง มันทำไปไม่ได้ ครูบาอาจารย์นั่งหัวโตะ นั่งอยู่หัวโตะ ๆ อยู่เนี่ย แล้ว

เราอยู่กับครูบาอาจารย์ หลวงตาอย่างนี้ หลวงปู่เจี๊ยะขึ้นไปสิ มีปัญหาขึ้นไป ท่านยันลงหมาย ท้องลงมาทุกทีเลย เอ้า ก็ไหนว่าเรารู้ เราตีใจ มันสู้เหตุผลกันไม่ได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์นั่งหัวโต ๆ อยู่เนี่ย ท่านทำของท่านได้ ทำไมเราทำไม่ได้ ทำไมเราปล่อยปละละเลยกันนะ เวลาเรื่องทางโลกสุขหัวคุยกันทั้งวันทั้งคืน เรื่องอะไรก็ได้ ทำได้ทั้งนั้น แต่ความเพียรทำไม่ได้ สมานธิ นั่งสมาธิธรรมดาทำไม่ได้ นั่งไปแล้วทั้งเบื่อนายทั้งอึดอัดทั้งขัดข้องไปทั้งนั้น มันเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น หลวงปู่ชอบก็เป็นอย่างนี้มาก่อน ยิ่งหลวงปู่มัน ท่านทำแล้วทำเล่า ท่านก็เป็นอย่างนี้มาทั้งนั้น แต่ แต่ด้วยความมูมานะนะ แต่ด้วยอำนาจวาสนา ด้วยความเป็นจริงของท่าน

ถ้าจะบอกว่าวาสนาด้วยบารมีท่านสร้างมา มันก็ถูกทั้งนั้น แล้วเราไม่ได้สร้างใช่ไหม ถ้าเราไม่ได้สร้างเราก็ไม่ได้เกิดเป็นคน แล้วถ้าเกิดเป็นคนแล้วนะมันก็มีเพื่อน คบเพื่อน ตั้งแต่สำมะเลเทเมา คบเพื่อนออกไปไกล ๆ ทั้งนั้น มันไม่มีคบเพื่อนแล้วเพื่อนจะชวน ชักชวนเข้ามาในศาสนาหรอก เพราะชักชวนมาศาสนา มันจิตมันชืด โลกวกกันอย่างนั้นนะ มันจิตมันชืด มันไม่สนุก โอ้โฮย ไปทางโลกแล้วมันครึกมันครื้น อยู่ มันสนุกมาก แต่คอตกทั้งนั้นเลย เวลาสภาพชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เวลาจะไปข้างหน้า คนกลัวเป็นกลัวตายทั้งนั้น

แต่เข้ามาศานานะ เรามาสร้างทรัพย์สมบัติของเรา ถ้ามันจะเวียนวายตายเกิดในวัฏฏะ ก็ให้มีคุณสมบัตินี้พอพึ่งพาอาศัย ถ้าใครมีอำนาจวาสนาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาเห็นใหม่ ถ้ามีคุณธรรมขึ้นมาในหัวใจ ทรงศีลทรงธรรม พระเราต้องเป็นผู้ทรงไว้ ถ้าทรงไว้แล้วจะทรงไว้ได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติ จะทรงไว้ได้ด้วยการฝึกหัดของเรา อย่าปล่อยปละละเลย อย่าวางเฉยสิ เวลาวางเฉยข้างนอกเห็นใหม่ มันเป็นหน้าที่การงาน ใครทำงานแล้วก็ได้เหงื่อได้ไคลก็ลำบากทั้งนั้น โอ้ใครไม่ทำอะไร มีความสุขของมัน มีความสบายของมัน ใอันนั้นเป็นความคิดทางโลก แต่เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนาของใครของมัน

จิตก็เหมือนกัน เวลาเกิดกำลังขึ้นมา เกิดปัญญาขึ้นมาก็ของใครของมัน ปัญญาของพระสารีบุตร เวลาใครฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสงสัยไปถามพระสารีบุตร พระสารีบุตรแจกแจงให้ฟัง เขาก็จำคำพูดของพระสารีบุตรไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกถ้าเราอธิบาย เราก็อธิบายแบบพระสารีบุตรนั่นแหละ เห็นใหม่ เวลาเป็นปัญญาขึ้นมาก็เป็นปัญญาของพระสารีบุตรนั่นแหละ แต่เวลาเป็นธรรม เป็นธรรมอันเดียวกันกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ เป็นธรรม ธรรมทั้งแท่ง ๆ ธรรมมีหนึ่งเดียว ใครจะประพฤติปฏิบัติมาแนวทางใดก็แล้วแต่พอเข้าถึงธรรมแล้วมันอันเดียวกันทั้งนั้น

แต่การแสดงธรรมของคนมันจะมีฉลาดมากน้อยแตกต่างกันยังไง ฉะนั้น เวลาเสนาบดีแห่งธรรม มีปัญญาเลิศที่สุด เวลาแสดงธรรมมันก็เป็นของท่าน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราทำศีลสมาธิปัญญา ถ้ามันเป็นสมบัติของเรา มันต้องเป็นสมบัติของเรา ถ้าเป็นสมบัติของเรา มันถึงเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติวิภูโก มันถึงเป็นการกระทำของเรา เราถึงต้องชวนขยายใจ ใครจะทำแทนใครไม่ได้ ใครทำคนนั้นได้ เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติวิภูโก ไม่มีใครทำแทนกันได้ ฉะนั้น เราต้องมูมานะ ชวนขยายการกระทำ ทำจริงของเราขึ้นมา อย่าละเลย ละเลยชีวิตเรา อย่าละเลยในสมณเพศ อย่าละเลยนะพระรชานี้

พຽ່ງนี้อธิษฐานพรรษาแล้ว อย่าละเลยกับชีวิต อย่าละเลยกับสิทธิ์ในความเป็นพระ สิทธิความเป็นพระ บวชมาอุปชฌาย์ยกเข้ามาเป็นพระเป็นนักรบ แล้วยังเห่อเหิมไปกับสังคม ลอยฟ่องไปอยู่กับสังคมโลกนั้นนะเธอ ใ้ันนั้นมันเป็นลิเก เป็นละคร โลกธรรม ๘ งานของเราทางจกรรมนั่งสมาธิภาวนา แล้วมันเป็นขึ้นมาเป็นกลางหัวใจ ถ้ามันกลางหัวใจนี้เห็นไหม “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เราจะได้เฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยความเป็นจริงในใจของเรา ทำให้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา วันสำคัญทางพุทธศาสนา พຽ່ງนี้เป็นวันเข้าพรรษา ต่างคนต่างอธิษฐานพรรษาเพื่อดูแลใจของตน เอวัง